

Jelen és jövő a megyei könyvtárban

Ötvenéves a Móricz Zsigmond Könyvtár

Ha végigtekintünk az eltelt évek történésein látható, hogy a könyvtári feladatok változásait a jogalkotásban megfogalmazódó társadalmi/politikai akarat idézte elő. A politikai akarat 1989-ig központi akaratként jelent meg. Az állam központilag biztosított gazdasági, pénzügyi forrásokat a rendeletekben leírt feladatokhoz (START). Amikor megváltozott a társadalmi környezet – például a járások megszűntek –, a feladat is megszűnt (STOP), és elvonták a feladat ellátásához társított forrásokat is. Hasonló változások zajlottak 1990 és 1997 között is, azzal a különbséggel, hogy a gazdasági feltételeket nem állami központi forrásként, hanem elsősorban fenntartói forrásokból biztosították. Ezért sokszínűbbé vált a megyei könyvtárak fejlődése. Az 1990. évi LXV. (önkormányzati) törvény következtében a megyei könyvtárak megyei feladatrendszerére erősen ható jogbizonytalanság is előállt, mivel e törvénnyel jogilag megszűnt az addig szigorúan vett megyei központi szerepkör.

* A Móricz Zsigmond Könyvtár jubileumi ünnepeire készült írás.

Megyénkben 1993–94-ben megfogalmazódott a megyei könyvtár és ezzel együtt a megye közkönyvtárainak hosszú távú informatikai fejlesztési terve, elkészült egy koncepció a kistelepülések könyvtári ellátásának javítására. Ennek megvalósítására 1994 őszén tizenkét városi könyvtár – fenntartóik jóváhagyásával – létrehozta a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Könyvtárak Egyesülést.

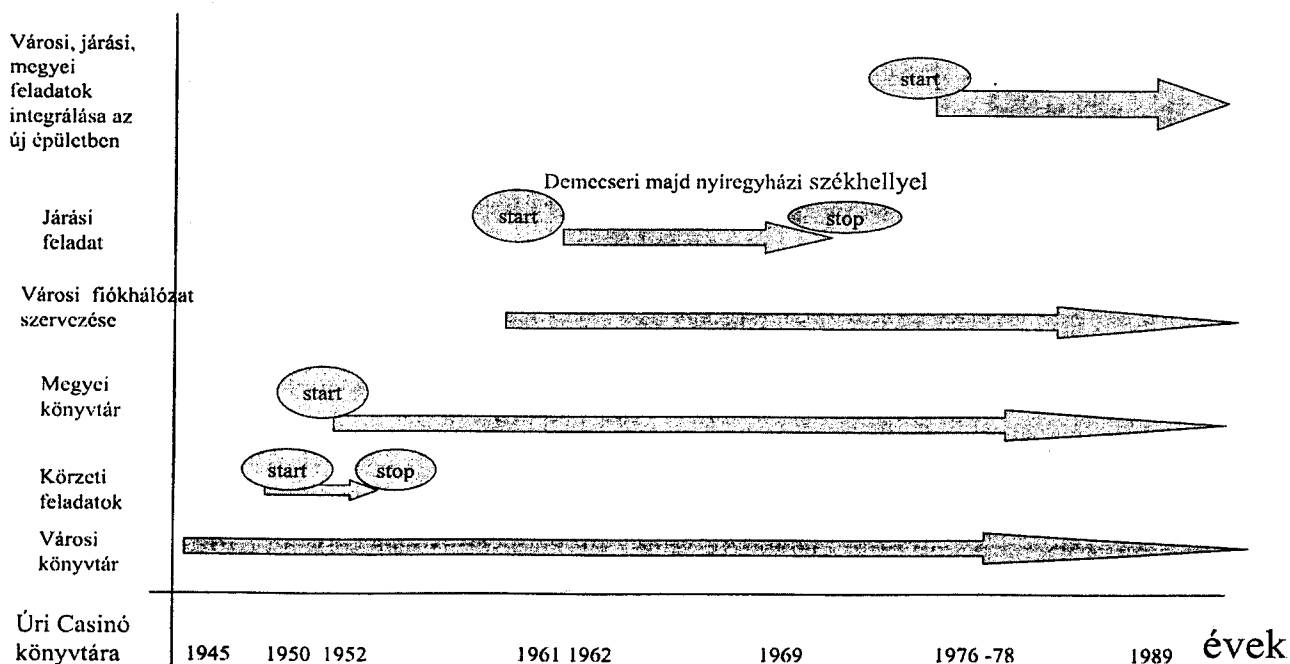
Miért tartottam fontosnak ezt a rövid összegző visszatekintést? Köztudott, hogy a múltbeli változások alapján, a változó és változásokat előidéző tényezőkből következtethetünk a jövőbeli változásokra. Az ötven év folyamatai alapján látható, hogy a könyvtárak esetében a légerősebb változást generáló tényezők a társadalmi, politikai, gazdasági, pénzügyi, technikai, technológiai – úgynevezett külső tényezők. Ez egyben arra is rámutat, hogy a könyvtár mesterséges rendszer, melynél elsődlegesek a feladatok. E feladathalmaz függvényében határozhatja meg egy megyei könyvtár saját céljait, vagyis azt, hogy miként hajtja végre a feladatait.

Ezen túl éppígy változást idézhetnek elő a belső tényezők, pl. egy új könyvtárárpület, a munkafolyamatok átalakítása stb., de ugyanígy változást jelent a dokumentumok, információhordozók átalakulása, a szolgáltatásoknak vagy a személyzet összetételének, képzettségének módosulása.

Az eddig elmondottakkal azt kívántam érzékeltetni, hogy milyen szempontokat vehetünk számí-

Feladatok változása

Könyvtári feladatok alakulása Nyíregyházán

tásba, mikor a nyíregyházi Móricz Zsigmond Könyvtár jövőjéről gondolkodunk.

Az 1998-ban hatályba lépett könyvtári törvény, valamint az akkor meghatározott stratégiai célok megfelelő támpontot adtak saját céljaink megfogalmazásához, akkori jelenünk, ma már közelmúltunk tervezéséhez. Ezek a célok vagy teljes egészükben, vagy részben már megvalósultak. A megyei könyvtárak feladatai a törvény értelmében adóttak. A könyvtári terület 2003–2007-re szóló stratégia céljai ismertek. Kérdés, miként feleljünk meg ezeknek a jövőben.

Véleményem szerint a külső körülmények változásai közül az EU-csatlakozás, a tervezési régiók kialakítása erősen befolyásolja majd a megyei könyvtárak életét. Még nem ismert, hogy ez miként fog lezajlani, de bizonyára együtt jár majd a közigazgatási rendszer, így a fenntartói környezet változásával is. Ez a megyék között valamilyen integrációs folyamatot fog elindítani. A másik oldalon decentralizációs folyamatok indulhatnak, amik jelenthetik a tíz-negyvenezer fős ellátó körzetek (kistérségek) vagy letéti körzetek kialakítását. De ezek a folyamatok eredményezhetik például a különböző nemzetek könyvtárainak együttműködésén alapuló, korszerű mozgókönyvtári központok kialakítását is. Ahhoz, hogy megfeleljünk e kihívásoknak, a belső feltételeknek is változniuk kell, nevezetesen megfelelő épületre, adaptálható technológiára és informatikai, logisztikai infrastruktúrára van szükség.

Minden esélyünk megvan rá, hogy az előttünk lévő néhány évben a megfelelő belső feltételek megteremtésével felkészüljünk a külső körülmények várható változására. 2004. május 1-je – az EU-csatlakozás időpontja – félig kész épülettel talál minket. Az építkezés idején szolgáltatásaink mennyiségének és színvonalának átmeneti visszaesésével kell számolni, de ez az ára a fejlődésnek. Az Európai Unió és a Kárpátok Eurorégió határán nagy szükség lesz könyvtárunk szolgáltatásaira. Én úgy tapasztalom, hogy ez a város és ez a megye mindent megtett és megtesz azért, hogy a következő években is méltósággal, megalázkodás nélkül, európai színvonalon tehessek a dolgunkat.

Informatikai tanácsadóként kezdtem a munkámat ebben a könyvtárban. Könyvtárunk jövőjét latolgatva találónak érzem az alábbi anekdotát:

A hőlégballonos eltéved, ezért lekiált egy odalenn álló férfinak:

– Elnézést! Megmondaná, hol vagyok?

– Egy hőlégballonban – feleli a férfi odalentről.
– Maga bizonyára informatikus – mondja erre a ballonos.

– Igen – válaszolja a férfi –, de honnan tudja?

– Onnan, hogy amit nekem mondott, az tökéletesen megfelel a valóságnak, de senki nem megy vele semmire.

– Maga pedig bizonyára menedzser – kiáltja letről a férfi.

– Valóban – feleli a hőlégballonos –, de honnan tudja?

– Onnan, hogy fogalma sincs róla, hogy hol van és hová tart – mondja a férfi odalentről –, de tőlem elvárja, hogy segítsék. Ugyanabban a helyzetben van, mint mielőtt találkoztunk, csak ez már valahogy az én hibám.

Nagy László
igazgató

*A Móricz Zsigmond Könyvtár jubileumi ünnepségén
Futaky László is megosztotta az elmúlt ötven évről
őrzött emlékeit az ünneplő közönséggel.*

Vályi Gábor 1922–2003

Az Országgyűlési Könyvtár nyugalmazott főigazgatója, az Országos Könyvtári Tanács volt elnöke 2003. január 8-án elhunyt.

Emlékét hálás köszönettel és nagy szeretettel őrzik meg az Országgyűlési Könyvtár munkatársai.

Munkásságáról következő lapszámunkban emlékezünk meg.